

„Св. Никола“ при Арчаръ. Той получилъ интересни ржкописни книги и започналъ усилено да чете и да се предава на постъ, молитва и съзерцание. Когато умрѣлъ игуменътъ Иовъ, Теодосий, въодушевенъ за още по-голяма наука, решилъ да иде въ Търново. Тамъ той билъ приетъ въ главния манастиръ „Св. Богородица Пжтеводителка“ на Света гора, срещу града. Тукъ Теодосий проявилъ способностъ, показалъ и ревностъ въ службата, запозналъ се съ търновскитѣ книжовници и обърналъ вниманието имъ съ своитѣ идеи. Името му достигнало до двореца на царъ *Ивана Александра*. Царьтъ пожелалъ да го види. Следъ това царьтъ не изпускалъ случая да разговаря съ Теодосия било въ двореца, било въ манастира, и, както изглежда, учудвалъ се на неговитѣ схващания. Обаче, младиятъ Теодосий не се застоялъ много въ манастира „Св. Богородица“, понеже идвали тамъ много гости и ставали шумни сборове, та не могълъ мирно и спокойно да се занимава съ любимитѣ си науки. Той искалъ самотна нилія, за да се подвизава въ постъ и молитва. По тази причина Теодосий напусналъ Търново и заминалъ за манастира въ Червенградъ (Русенско), но и тамъ не се задържалъ, та отишелъ въ Сливенъ и постъпилъ въ постницата въ планината. Скоро той и тамъ напусналъ и заминалъ за манастиръ Парория (недостъпно мѣсто въ Сакаръ планина, която била граница между България и Византия).

Въ Парория Теодосий намѣрилъ образованъ игуменъ и великъ учитель по гръцки езикъ въ лицето на *Григория Синаитъ* (Синайски). Последниятъ изучилъ въ синайскитѣ манастири много науки и знаелъ стари учения. Той преподавалъ на ученицитѣ си древнитѣ тайни учения, запознавалъ ги съ свѣтовната мъдростъ, прекарвалъ пустински животъ въ постъ и молитви съ смирение и самоизпитание. Отъ голѣми измъчвания на тѣлото си Григорий изпадалъ въ самозабрава, сливалъ се, както казвалъ, съ Бога и узнавалъ неговата воля за спасение на човѣка отъ първородния грѣхъ. Това било къмъ 1335 година.

Въ школата на Григория постъпилъ и Теодосий и съ жаръ и преданостъ се вгълъбилъ въ себе си, усвоилъ науката на исихаството (безмълвието, мълчанието), сиречь безболезнено обезсилване на плътта съ целъ да се освободи и възвиши душата. Презъ 1340 г. умрѣлъ Григорий Синаитъ, бѣдъ да остави способенъ замѣстникъ. Теодосий излѣзълъ отъ манастира и трѣгналъ да пжтува по Атонъ, Солунъ, Беръ, Цариградъ, Месемврия и Емине. Запозналъ се съ много хора и народи, разбралъ злочестинитѣ, опасноститѣ и неправдитѣ между човѣцитѣ и се завърналъ въ Търново.